

Õõut-tää'ss'sažvuõttlää'kk

Ovttaveardásašvuohta - maid dat oaivvilda?

Ovttaveardásašvuohta oaivvilda dan, ahte buot olbmot leat seammaárvosaččat ja geange ii oaččo olgguštit agi, liikeivnni, seksuála beroštumi dahje eará persovdnii gullelaš siva vuodul. Vuoiggalaš servodagas buohkain leat ovttaveardásaš vejolašvuodát gazzat oahpu ja ovddidit iežas, oažžut bálvalusaid ja ovdánit bargokarriearas.

Odđ õõut-tää'ss'sažvuõtt lää'kk šõõddi viõ'kke ee'jj
2015 aalgâst da tõn miârktõssân lij viikkâd oudâs
õõut-tää'ss'sažvuõđ da tuâsttad vuâstta čârstummuž
di teä'ddeed čârstummuž vuässli'žžen šõddâm
lää'kkstaan.

Lää'jjest šiõtteet jeä'rbi mie'ldd tõ'st,

- mii lij čârstummuž
- mii lij sâāvšum jee'resnallšem âânmõš
- ķeâzz čârstummšest i'lmmtet
- måkam pue'rõõzzid da jee'res seu'rrjõõzzid lää'jj vuäivva vuäitt ooccâd di
- ķeäi puätt viikkâd oudâs õõut-tää'ss'sažvuõđ.

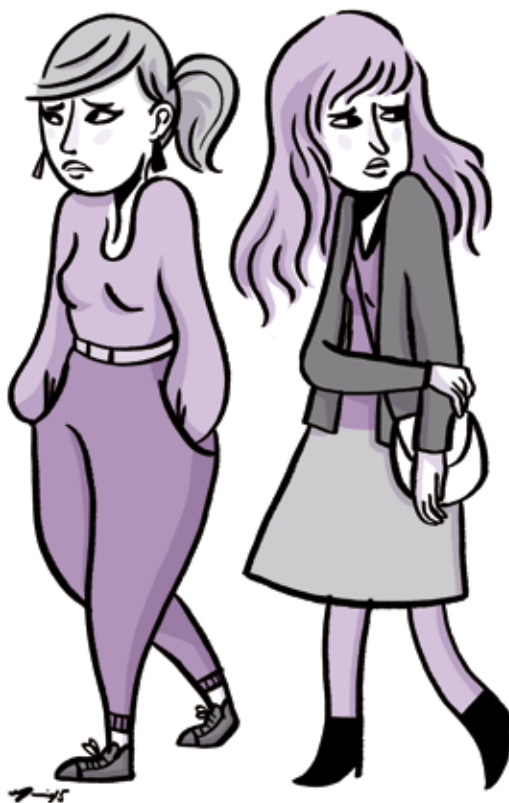
Mii lij čårstummuž?

Čårstummuš lij šlaajjnalla oummui jee'resarvvsaa ânmmõžž tøn vuâdald, što sij ko'lle (le'be si'jjid viiggât kuullâm) snäätinas jou'kķe, ouddmeårkkân toobdste snäätinas åskldõõgg le'be ko'lle seksuaal'lažminorite'tte. Čårstummuž tuâggâst liâ täujja jee'res jooukid till' lõõvvi ouddjurddi, kook veeideet kuõskkâd pukid kõõččmõžžâst åârri jou'kķe kuulli persoonid. Čårstummuž vuäitt lee'd o'dinakai sää'nn le'be vue'kķ, le'be tõt vuäitt lee'd seu'rrjõõzz õhttsažkåå'dd raa-jõõzzin. Čårstummuš lij Lää'ddjännmest ķiõlddum vuâddlää'jj, õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj, tää'ssarvvlää'jj, reä'kķõslää'jj di määngai o'dinakai spesiaal-lää'jji vuäivva. Vuâddlää'jj čårstemšeåttmõš ķeåldd še nu'tt sarnnum pääđâânmmõžž le'be segregatio, ko'st kääzzkõõzzid puu'tet jee'rab jee'res narodjooukid čårstemķiõlddjest peågtum vuâđ meålddsånji, jõs ij tøn vuei't koon-ne vä'lddjõõ'tti mäain vuâdald åå'nned mie'rroom vue'jjest u'vddum vuõiggådvuõttån.

Čårstummuž ķiõld

Õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj **8 §:t** mie'ldd ij ni ķeån vuäžž čårsted åå'jj, alggpuåttmõõžž, meerlažvuõđ, ķiõl, åskldõõgg, väimmjurddi, miõlljurddi, politiikklaž tuejjummuž, åmmatõhttõstuåimmjummuž, piårkõõskõsvuõđ, tiõrvåsvuõđ, väkksõsvuõđ, seksuaal'la årrnummuž le'be jee'res persoo'ne õhtteei mäain vuâdald.

Čårstummuš lij ķiõlddum soorčķani tõ'st, vuâđđååvva tõt persoon jii'jjes avi ķeån-ne nuu'bb kuõskki tuõtt-

lažåšša le'be aabšõ'sse. Čårstummšest vuäitt lee'd kõõččmõš, ko persoon åå'net čårstee'l tøn diõtt, što son lij ouddmeårkkân etnli'žže minorite'tte kuulli persoon õõldås (õõldåsčårstummuš). Tuejjummuš vuäitt lee'd čårstemķiõlddi vuåstlaž tâ'l še, gu tuejjeei õõvdåått ouddmeårkkân persoon alggpuåttmõõžžâst, åå'jjest le'be seksuaal'låst årrnummšest (aabšed vuâđđõõvvi čårstummuš). Vuõigås da pannvuõigås čårstummuž låå'ssen õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jjest miårktum čårstummuž lij heåmmummuš, määžnai šiõttummiši reiddmõš di vuä'pstõs le'be päkkmõš čårsted.

Õout-tää'ss'sažvuõttlää'jj mie'ldd čårstummuž lij

Vuõigås čårstummuš (10 §): persoon ââ'net pannsubun gu ķeän-ne jee'res ââ'net, lij õnnum le'be vuei'tte'češ ââ'nned va'stteejest vue'jjest.

- *Jie'llemvue'ķķnek ķeâlddâatt lue'sttmen vâkksõs persoon jāärnaķsââ'jeez.*

Pannvuõigås čårstummuš (13 §): ouddlâ'stteld õõutverddsaz vuâ'pstõs, vuâđđ le'be vue'ķķ sä'tted ķeän-ne jārřsid neu'rab statu'sse persoo'ne õhtteei määin vuâđald.

- *Tuõjjuvâ'lddmõõžžâst õõlgtet tiuddla lää'ddķiõl silttõõzz, hâ't tõt ij tuâi tuejjummuž mie'ldd leäķku viâlt'te'm.*

Heâmmummuš (14 §): Persoon ooumažäärv mie'rrmeâldlânji le'be tuõttvue'ķķšânji neu'rreei âânmmõš, koin raajât persoon pâi'ķķiõččeei le'be neu'rreei le'be suu ool akkeei, šeâmm-miõllsaz le'be kõrmmleei äimmkruugg.

- *Neeu'rtem diõtt sarnnum rasistla šķiõlddõõđ le'be seksuaal'laminorite'tte kuulli tuâjjtaaurõõžž nâ'ddstummuš liâ ouddmiârk heâmmummšest.*
- *Še ooumažäärv neu'rreei mainnâz, ne'ttpââ'stsaagg, pannvue'ķķšõs materiaal'laž ou'dde piijmõš da jee'resnallšem saakkummuš vuâitt lee'd lää'jjest ķiõlddum heâmmummuš.*

Vuâ'pstõs le'be päķkmõš čårsted (8 §): Čårstummuša õhtteei le'be čårstummuž vuâžžam diõtt u'vddum vuâ'pstõs, tuâimmjemvuâ'pstõs le'be õõlgtõs.

- *Restraant jââ'dteei päķk kâ'rddvahttmästrid nââneed, što snâätmaid narodjooukid kuulli persoon jîâ piâzz restrantte.*

Mââžnai šioõttummiš reiddmõš (15 §): Ve'rğğnek, škooultõõzz jâ'rjsteei, tuâiu'vddi di tävvri le'be kääzzkõõzzi u'vddi, kââ'tt kuâđđ tuejeeķani ää'sšmeâldla da kuâ'ssja vue'jjest taarbšeei mââžna šioõttummuž, koin vâkksai persooni õõutverddsazvuõtt staañad, vie'rrlââvv čårstummuša.

- *Tuâiu'vddi ķeâlddâatt taarbšee'jin mââžnain riâššmõõžžin, koid vâkksõs tuâioocci taarbše'çi vuâssõõttâm diõtt tuâjj-pâi'ķķsäärntummuša.*

Čårsteei tuâjjpâi'ķķi'lmmtõõllmõõžž ķiõld (17 §): Tuâiu'vddi ij vuâžž äävai âârrai tuâjjpâi'ķķest, vee'rjest le'be tuâ-jast i'lmmtem poodd vuõiggâdvuõđtää õõlgted oocjin tän lää'jjest ju'rddum persoo'ne õhtteei jii'jjesnallšemvuõđid le'be aa'ššid.

- *Bussõhttõs õõlgtat vuejjaipâi'ķķ kuõskkjest oocçâmi'lmmtõõžžâst oocçjin Lää'ddjânnam meerlažvuõđ.*

Vuâstt-tuâim ķiõld (16 §) Persoon ij vuâžž ââ'nned pannsanja ij-ka su'nne ķiõlddlaud seu'rrjõõzzid tuejeei nää'lin tõn diõtt, što son lij nuâjjõõttâm õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jjest šioõttuum vuõiggâdvuõđid le'be õõlgtemvuõđid, vuâs-sõõttâm čårstummuž kuõskki ää'šš čioõlgeem diõtt le'be riõmmâm jee'res tuâimid õõut-tää'ss'sažvuõđ staañeem diõtt.

- *Tuâiu'vddi se'rdd reâuggla nuu'bbid, u'ccbõššân vâ'žžlõs tuâjid suu i'lmmtēen čårstembdlmest reâugsuõjjeemve'rğğ-neķka.*

Čårstummuž toobdâlm jee' res narodjooukin

Juõ'kkkaž ooumaž vuäitt jõuddâd teivvad čårstummuž
le'be ouddkâ'ddmõõžžid koon-ne suu õhtteei määin hã't
ââ'jj, åskldõõgg, tiõrvãsvuõd dno. vuãðald. Čårstummušã

jeã'rab suõjje'm liã persoon, kook ko'lle nõkmid joou-
kid, koid till'lã'vve õiõldla miõllkaart da ouddkã'dd-
mõõžž. Čårstummušest vuäitt seu'rrjed di jiõglva di
ekonoomla skããð. Tõt še lâã'zzat staante'mesvuõd da
rããššad čårstum oummi vuäittmõõžž vuãssõõttãd õhtt-
sažkããddli'žze tuãimmjummušã.

Ouddmiârk čârstummuž tobdlmin jee'res narodjooukin

Romaan'nee'kĳk	<p>Romaan'nee'kĳkid till'lovvum ouddkâ'ddmōōžž rââššee romaan'nee'kĳki ōōutverddsaid vuäitt-mōōžžid piâssâd tuōjju.</p> <p>Romanpiârrja šiōttees spesiaalmäâinid, ko sij vuâkrje pōōrt / vuâkrjempōōrt jiâ miōttâd ni voo'ps.</p> <p>Tuâjppäâi'kĳest le'be kaupâst šōddi suâlvuōdâst viârtet hiâlĳkeld vuōssmōssân romanreâugla le'be -ä'ššla.</p>
Sä'mmla	<p>Kâ'dd ĳeâlddâtt pu'httmest sää'mĳiōllsa pei'vvhââid le'be vuâ'mmoummihââid, hâ't i tōōzz le'čči taarbšeei resuurs.</p> <p>Sä'mmlaid till'lâ'vve šeämm-mainnâz interneettest.</p> <p>Sää'mnuōr tâ'bdde čârstummuž kulttuurlaž tuâgga diōtt.</p>
Jânmasi'rddi	<p>Kuâsttjee'jid minoriteetid (ĳämmaz da jârraz vä'lddnaroodâst âlggvue'jjin moksteei) kuulli persoonid till'lââvv rasistla nâ'ddstummuž da viōkkvâä'ld ōlmsin päâi'ĳin.</p> <p>ĳiōllsilttōsōōlgtōōzz šiōttees ōōlgtōssân tuâjast, ko'st tōk jiâ leâkku tuâi tuejjummuž mie'ldd viâlt'tee'm.</p> <p>Persoon, ĳeä'st lij vee'resĳiōllsaž nōmm le'be kââ'tt maainast mu'rddee'l lää'ddĳiōl, lij vaig-gâb vuâžžad tuâi gu šâddvuōdlažlâ'ddlai.</p>
Vâkksa	<p>Kââ'lezstuu'lin liikkeei person ij piâzz cōggneejid kaaupid, tuâjppäâi'ĳid le'be klasslōōnjid, hâ't i mââžnain tuâimin piâssmōš le'čči riâššâmnalla.</p> <p>Pee'lijtem person ij kuull saggstōōllmōōžž kōōmeejest sââbbarpirrōōzzâst da su'st reeidad induktiivlaž juurdčemkââ'ğğ âânnmōš.</p> <p>Kuâsttjemvâkksaž person ij vuei't vuâssōōttâd universitee'tt piâssâmttestta, gu te'stt vuâddââvv vuâinnmō'sše, hâ't i jiōčč mättjempââ'jj da mättjummši spraavdōōttmōš le'čče su'nne vuei'tlva.</p>
Seksuaal' laminoriteett	<p>Person ij tuōstt pu'htted seämme sooggbeä'l âârri kuei'm tuâjjōhttsažkââ'dd tiōttu, gu pââll čârstummuž.</p> <p>Seksuaal'lažminoriteette kuull'jid till'lâ'vve šeämm-mainnâz da viōkkvâä'ld.</p> <p>Seksuaal'lažminoriteetid kuulli nuōrr/vuōrâsooumaž jōudd kuvddled neu'rreei šĳiōld-dōōđđid škooulâst/tuâjppäâi'kĳest.</p>
Päärna da nuōr	<p>Vue'llâkksain ĳie'lddet âârrmōš koon-ne päâi'kĳest, hâ't kauppkōōskōōzzâst le'be kaupâst, vä'lddjōō'tti mäâintää.</p> <p>Nuōr liâ rââ'žžab sââ'jest tuâjjmarkknin.</p> <p>Škooulin očndââtt čârstummuž, ĳeu'ssjummuž da seksuaal'la heâmmummuž.</p>

Vuä'mmoummu da puärsmam	<p><i>Vuä'mmoummu tä'bdde, što si'jjid vuei'net puöccjen le'be oddtee'men vaikkted sij jii'jjes jie'llmes kuöskki rä'tkķummšid.</i></p> <p><i>Puärsmam teivva čärstummuž tuäjmarkknin.</i></p> <p><i>Vuä'mmoummui taarb räätet liädglai kääzkkōōzzi plaaneem poodd.</i></p>
Ååskva da väimmjuurdla jooak	<p><i>Persoon teävtummša le'be åskldōōggspraavdōōtmō'šše öhtteei tuejee'jid ää'net cōgldōōz-zân persoon tuätuejummša tä'l, ko tōk tuöttvue'kķšânji jiä tōn leäkku.</i></p> <p><i>Ååskvaid minoriteetid kuulli persoon teivva ouddkä'ddmōōžžid da see'st lij vaiggâb vuäžžad tuäi.</i></p> <p><i>Åskldōōggtee'mid da minoritettåskldōōggid kuull'jid päärnaid jeät jä'rjstet vaajtōsmäinnsa prograamm škooul ååskvai šōddmōōžžii poodd.</i></p>
Määngvuädđlaž čärstummuš	<p><i>Romanvuä'mmooumaž šâdd čärstummušen nu'tt romaanân, neeznen gu vuä'mmooumžen.</i></p> <p><i>Våksa jânmasii'rđi jiä vää'ld tuäjviökkpoliti'kķe vuåkkōōvvâmku'rsse, gu suu tuäi vuäžžam vuäittmōōžžes kiöččät äärram järssi hue'nab.</i></p> <p><i>Seksuaal'lažminorite'tte kuulli vuä'mmoummu jie'llemtaaurōōžž jeät tobdstet piârne'kķen puöcci- le'be puärrsihuölâst.</i></p>

Mii lij sãávšum jee'resnallšem âânnmõš?

Puk jee'resnallšem âânnmõš, kãã'tt vuãđđããv per-soo'ne õhtteei mäinna, hã't tiõrvãsvuõ'tte, âkka, meer-lažvuõ'tte dno., ij leãkku čãrstummuž. Ôõut-tãã'ss'sãž-vuõttlãã'jj 11 §:t mie'ldd jee'resnallšem âânnmõš ij leãkku čãrstummuž, jõs âânnmõš vuãđđããv lãkka, tõ'st lij jee'resnalla vã'lddjõ'tti täãvtõs da kuãnst täãvtõõzz vuãžžãam diõtt liã vuõiggvuãla. Ouddmeãrkkãn tããbbaķ-, vei'nn- da trafikklãã'jjšiotummšest lij šiotuum jee'resnallšmin âã'ķķraajin da õõlgtõõzzin.

Še jee'res gu lãkka vuãđđõõvvãst jee'resnallšmest âânnmõõžžãst vuãitt lee'd vuãđđ- da ooumažvuõiggãdvuõdi mãaineld vã'lddjõ'tti täãvtõs. Ouddmeãrkkãn nuõri čãrstummuž vuãsttatuãsttai tuãim, ķiõlljoouki õõut-tãã'ss'sãžvuõđ ooudãsviikkmõš le'be âãskvaid minoriteetti u'vddjeei veã'ķķvuõđ jã leãkku čãrstummuž, gu tõk ķiõčlã'tte vuãđđvuõiggãdvuõttvuei'nnemkuu'lмест vã'lddjõ'ttem vuei'vvmeã'r. Nãkam vuei'vvmeã'r liã ouddmeãrkkãn ķiõll'lai da kulttuursai vuõiggãdvuõdi, čãrste'mvuõđ da tãã'ssããrv di pããrni da minoriteetti vuõiggãdvuõdi ooudãsviikkmõš.

Positiivlaž spesiaalããnnmõš

Positiivlaž spesiaalããnnmõš, koon miãrktõssãn lij tuõttvue'ķķšõõzz õõut-tãã'ss'sãžvuõđ ooudãsviikkmõš le'be čãrstummšest pue'tti hãã'ti vuãsttatuãsttmõš le'be jaukkeem, ij õõut-tãã'ss'sãžvuõttlãã'jj 9 §:t mie'ldd leãkku čãrstummuž. Positiivlãst spesiaalããnnmõõžžãst âlgg lee'd vuãđđ- da ooumažvuõiggãdvuõdi mãaineld

vã'lddjõ'tti täãvtõs da tõn âlgg lee'd plaanuum, vuõiggvuãltum da kõskkãiggsa. Positiivla spesiaalããnnmõõžž liã ouddmeãrkkãn nãkam vuõiggvuãla rekrytã'sttemtuãim, koin ķiõčlõõđãt lãã'zzted vue'llee'ttkã'sttum jou'ķķe kuulli persooni (ouddmeãrkkãn jãnnmasii'rdji) vuãšõõzz personkãã'ddest.

Jee'resnallšem âânnmõš tuãjast da tuõjju vã'lddem poodd

Jee'resnallšem âânnmõš tuãjast da tuãjttuejjummuž vã'l-leeen lij õõut-tãã'ss'sãžvuõttlãã'jj 12 §:t mie'ldd u'vddum vuõiggãdvuõtt, jõs âânnmõš vuãđđããv tuãjttuejjum-ši šlaai da tõi sprãavdõõttmõõžž kuõskkjid tuõttlaid da rã'tķķeejaid õõlgtummšid da âânnmõš lij vuõiggvuãla u'vddem vuõiggãdvuõdi täãvtõ'sse piãssãm diõtt. Ouddmeãrkkãn paapp vee'rj tiuddeem poodd vuei'tet õõlgted snããtnas ceerkavkãdda kuullmõõžž le'be ķiinali'žže restrãntte vuei'tet oocãd ķiinalãžtuãggšaid reãuglaid.

Ãkka le'be jãlstemsãjja vuãđđõõvvi jee'resnallšem âânnmõš lij lãã'ssen vuõiggãdvuõđtummu, jõs âânnmõõžžãst lij objektiivlãnji da äã'sšmeãldlãnji vuãđđõõttum tuãjjuõõttpolitiikklaž le'be tuãjmarkk-nid kuõskki täãvtõs le'be jõs jee'resnallšem âânnmõš puãtt jããltõk- le'be reãugãã'ppte'mesvuõđõuddõõzzi vuãžžãamõõlgtem diõtt nããnuum âã'ķķraajin.

Ķeāzz ĉārstumšest i'Immtet?

Õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj jää'kk̄tummuž vārd̄dje õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj 18 §:t mie'ldd õõut-tää'ss'sažvuõttvā'lddumneķ, õõut-tää'ss'sažvuõtt - da tää'ssār̄vlu'vddkā'dd di reāugsuõjjeemve'rġġnee'kk̄. Pāā'les tu'tkk̄ad ĉārstummuš- le'be ĉārstumša õhtteei reā'kk̄õõzzid.

1 Jõs toobdak pue'ttem ĉārstumšen koon-ne jee'-res jie'llemvuu'dest gu tuājj-jie'llmest (oudd-meārkkān õlmma kääzzkõõzz, škooutõs dno.), vāā'ld õhttvuõđ õõut-tää'ss'sažvuõttāskkoomže. **www.syrjinta.fi**

Jõs ķiõĉĉak šõddām ĉārstumšen, vuāitak u'vdded ĉārstummuž kuõskki āā'sš še õõut-tää'ss'sažvuõtt-da tää'ssār̄vlu'vddkā'dd ķiõtt'tõõllāmnulla.

2 Jõs toobdak šõddām ĉārstumšen tuājjpāāi'ķest le'be tuāi oocām poodd, vāā'ld õhttvuõđ **tuājjsuõjjeemve'rġġnekka**. **http://www.tyosuojelu.fi/tyosuhde/yhdenvertaisuus**

3 Jõs toobdak, što tu'nne lij till'lõõvvām reā'kk̄õs, koozz õhttne ĉārsteei motiiv, vāā'ld õhttvuõđ pāā'lsa. **www.poliisi.fi**

4 Jõs toobdak, što ve'rġġnee'kk̄ liā āānnam tuu ĉārsteejānji ,vuāitak še tuejjeed kue'ddelm parlamee'nt vuõiggādvuõttā'sšoomže, vu'vddvaaldšemkontra le'be sosiaal da tiõrvāsvuõđhuõl ve'rġġnee'kk̄i sāā'jest pāāikla puõcci- le'be sosiaalā'sšoomže.

Jõs leāk pannsnāātnai tõ'st, ķeān āra jāārgled ĉārstummuž kuõskkjest āā'sšest, vuāitak kõõĉĉād vuā'ppõõzz õõut-tää'ss'sažvuõttvā'lddumnee'kk̄est le'be reā'kk̄õõzz ĉue'cctem oummi pei'vvrõõttmõõžžāst (**www.riku.fi**). Ćārstemi'Immtõõzz tu'mmjeen lij šiõgg mu'stted, što õõut-tää'ss'sažvuõttlāā'kk̄ ķeāldd vuāsttu- tuāim ĉārstumšest i'Immtam persoon ool.

Vuā'pstõõzz da vuõiggādvuõđla vie'kk̄ vuāitt vuāžžād še lāā'kk̄veā'kk̄-kontr̄in (**www.oikeus.fi**), āmmatleettin le'be jee'res jooukid ee'ttķee'jin meerlažorganisaatioin.

Õõut-tää'ss'sažvuõttvā'lddumneķ

Õõut-tää'ss'sažvuõttvā'lddumneķ vuāitt vie'kk̄ted ĉārstummuž vuāssli'žžen šõddām persoonid tai tuejjeem ĉārstemlāittmõõžžid tu'tkk̄eem poodd. õõut-tää'ss'sažvuõttvā'lddumnee'kk̄ beālla vuāitt jāārgled, jõs lij tobddām le'be vuāmšam ĉārstummuž āā'jj, alggpuāttmõõžž, meerlažvuõđ, ķiõl, āskldõõgg, vāimmjurddi, miõlljurddi, poliitiikklaž tuejjummuž, āmmatõhttõstuāimmjummuž, piār̄kõõskõsvuõđi, tiõrvāsvuõđ, vākksõsvuõđ, seksuaal'laž ār̄nummuž le'be jee'-res persoo'ne õhtteei māāin vuāđald.

Reâugsuõjjeemve'rġġnee'ĳĳ

Õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj jää'ĳĳtummuš reâuggvuõđâst, õõlmâsvuõiggâdvuõđlâst ve'rġġvuõđâst, tuâjjmätt'-tõõttmõõžžâst da jee'res va'stteei tuâimmjummsesst tuâjjpääi'ĳkesst di tuõjju vää'ldeen värddje reâugsuõjjeemve'rġġnee'ĳĳ. Reâugsuõjjeemve'rġġneĳ vuäitt mõõnnâd kõ'sĳĳe tuâjjpääi'ĳkesst võddõõtti čârstummsâ reâugsuõjjeemõõžž vuâppmõõžžâst da tuâjjpääi'ĳ reâugsuõjjeemõhttsažtuâjast u'vddum lää'jjesst šioõttuum vuâppâmtuâimin, ouddm. tuâimmjemvuä'ppõõzzin da au'žžjummsin. Jõs tuâiu'vddi ij jää'ĳĳed au'žžjummuž, reâugsuõjjeemve'rġġneĳ vuäitt tuejjeed tuâiu'vddi õõlgteei tu'mmstõõgg.

Tää'ssârvvâskkoumaž

Tää'ssârvvâskkoummu tuâjj lij värddjed tää'ssârvvlää'jj jää'ĳĳtummuž. Tää'ssârvvâskkoumaž vuäitt vie'ĳĳted tää'ssârvvlää'jjesst meä'rtõllum čârstummuž vuâsli'žžen šõddâm tän vuõiggâdvuõdi staaõmõõžžâst di taarb-šeen vie'ĳĳted tän vuõiggâdvuõttjââttmõõžžâst.

Õõut-tää'ss'sažvuõtt- da tää'ssârvvlu'vddkâ'dd

Õõut-tää'ss'sažvuõtt - ja tää'ssârvvlu'vddkâ'dd nâânad vuâsbeä'li kõskksa suâvâdvuõđ čârstummuž le'be vuâstt-tuâimid kuõskkjesst ää'sšesst. Õõut-tää'ss'sažvuõtt - da tää'ssârvvlu'vddkâ'dd vuäitt jee'res gu reâugsuõjjeemve'rġġnee'ĳĳ tuâimmvâldda kuull'jin aa'sšin ĳie'ldded ää'sšvuä'msteei juä'tĳĳmest le'be oõdeemest čârstummuž. Lu'vddkâ'dd vuäitt še meä'rreed ää'sšvuä'msteei riõmmâd tuâimid šioõttuum õõlgtõõzzi tiuddeem diõtt. Lu'vddkâ'dd vuäitt šioõtteed u'vddmes ĳiõlddi le'be meä'rrõõzz teä'ddeemnalla akkeemsäâkk.

Tää'ssârvvlää'jj jää'ĳĳtummuž värddjummsesst lu'vddkâ'ddest lij tuâimmvää'ld še tuâjj-jie'llma õhttee'jin kõõččmõõžžin. Ää'sš vuäitt õõut-tää'ss'sažvuõtt - da tää'ssârvvlu'vddkâ'dd ĳiõtt'tõõllâmnalla pu'htted tää'ssârvvlää'jj kuõskkjin vue'zzin tää'ssârvvâskkoumaž le'be tuâjjmarkkni kõõskõsorganisaatio.

Čarstummuž seu'rrjõõzz

Čarstummuž seu'rrjõõzz šâ'dde tøn mie'ldd tõi'st, mõõn lää'jj vuäivva čarstemšõddmõš duõmmišttmest kiõtt-tõõlât. Oõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj seu'rrjõõzzid ko'lle čarstummuž vuässli'žže mä'hssemnalla kuulli pue'rõs, čarsteei suappâm-määin taarbtem'men raajjmõš, reäugsuõjjeemve'rğğnee'kķi tuåimmjemvuä'ppõõzz da au'žžjummuž uvddmõš di õõut-tää'ss'sažvuõtt- da tää'ss-ärvvlu'vddkå'dd mie'rreem kie'lddem- le'be õõlgtetu'mmstõk da tõi teä'ddeem diõtt u'vddjeei akkeemsäkk.

Šlaajjnallšeeem viårtõõzz čarstummša õhtteejin vuõiggâdvuõttšõddmõõžžin lij reä'kķõslää'jj vuäivva u'vddum säkkštraaff, kuuitâg jäänmõs-štraaff čarstummšest lij 6 mp tu'rmmvuõđ. Čarstummšen šõddâm vuäitt še vuäžžad ko'rvvõõzz tuåjjsuappmõšlää'jj vuâđald le'be ns. mue'kķ- pää'mhko'rvvõslää'jj vuâđald.

Pue'rõs

Čarstummuž le'be vuâstt-tuåimi vuässli'žžen šõddjest lij õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj 23 §:ttu vuâđđõõvvee'l vuõiggâdvuõtt vuäžžad pue'rõs tøn ve'rğğnee'kķest, tuåiu'vddjest le'be škooultõõzz jä'rjsteejest le'be tävvri le'be kääzzkõõzzi pohttjest, kåå'tt lij õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj vuâsttsânji čarstam suu le'be till'lõõvvâm su'nne vuâstt-tuåimid.

Pue'rõõzz meä'rest ij leäkku lää'jjest šiõttuum jäänmõs-mie'rr. Pue'rõõzz puätt õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj 24 §:t mie'ldd lee'd vuõiggvuõđmeâldlast kõskkvuõđâst tuåi tuõđâsvuõ'tte. Tuåi tuõđâsvuõđ ärvvtõõlât vää'ldde'l lokku reä'kķõõzz šlaajj, veeidsõsvuõtt da pešttmuš. Pue'rõõzz õõlgtet suudvuõiggsest da tøn puätt šõddâd kue't ee'jj määttest čarsteeijest le'be vuâstt-tuåimi kiõlddi vuâsttsast mõõnntõõllmõõžžâst. Pue'rõõzz vuäžžeeem ij cõõgg vuäžžeed ko'rvvõõzz pää'mhko'rvvõslää'jj le'be jee'res lää'jj vuâđald.

Kie'lddemtu'mmstõk da akkeemsäkk

õõut-tää'ss'sažvuõtt - da tää'ssärvvlu'vddkå'dd vuäitt õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jj 20 §:t mie'ldd kie'ldded, jee'-res gu reäugsuõjjeemve'rğğnee'kķ tuåimmvâldda kuull'-jin aa'ššin, ää'ššvuä'msteei juä'tkķmest le'be oodummšest čarstummuž le'be vuâstt-tuåimid le'be miä'rreed tän riõmmâd määžnast mie'rräi'jest tuåimid õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jjest šiõttuum õõlgtõõzzi tiuddeem diõtt. Lu'vddkå'dd vuäitt šiõtteed u'vddmes kiõlddi le'be meä'rrõõzz teä'ddeemnalla akkeemsäkk.

Mä'htt õout-tää'ss'sažvuõđ vvei'tet viikkâd ooudâs?

Õout-tää'ss'sažvuõttlää'jj mie'ldd ve'rğğnee'kķi, škooultõõzz jä'rjsteeji di tuâiu'vddji âlgg ärvvtõõllâd da oou'-deed õout-tää'ss'sažvuõđ jii'jjes tue'jjummšest. Õoudâsviikkâmõõlgtemvuõđ raajjmõõžžâst âlgg vä'ldded lokku alggpuättmõš, ââ'kķ, vâkksõsvuõtt, seksuaal'laž ärrnummuš, âskldõk da jee'res õout-tää'ss'sažvuõttlää'jjest ķiõlddum rä'tķķeemvuâđ? . Õõudâsviikkâmtu-

âimi mie'rren lij staaneed puki persooni tuõttvue'kķšânji õoutverddsa vuâittmõõžž ââ'nned jee'res ve'rğğnee'kķi kâäzzkõõzzid, škooultõõttâd da mõõnnâd õõudâs tuâjast. Tõt vuâitt õõlgtet tuâimid õout-tää'ss'sažvuõđ cõgl-dõõzzi jaukkeem diõtt, što tuõttvue'kķšõs õout-tää'ss'-sažvuõtt teâuddje'çi.

Õõut-tää'ss'sažvuõđ ooudâsviikkâmõõlgtemvuõđ õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jjest

Ve'rggneeĳ (5 §)

Ve'rggnee'ĳĳ âlgg äärvstõõllâd õõut- tää'ss'sažvuõđ teâuddjumuž tuâimmjummešest da riõmmškue'tted taarbšeei tuâimid õõut-tää'ss'sažvuõđ teâuddjumuž õõudâsviikkâm diõtt. Ve'rggnee'ĳĳest âlgg lee'd plaan taarbšeei tuâimin õõut tää'ss'sažvuõđ õõudâsviikkâm diõtt.

Škooultõõzz jä'rjsteei (6 §)

Škooultõõzz jä'rjsteei da tän tue'll'jem mätt'tõõttâmstroitte'l âlgg äärvstõõllâd õõut-tää'ss'sažvuõđ teâuddjumuž tuâimmjummešin da riõmmškue'tted taarbšeei tuâimid õõut- tää'ss'sažvuõđ teâuddjumuž õõudâsviikkâm diõtt.

Tuâiu'vddi (7 §)

Tuâiu'vddjest, koon kääzzkõõzzâst liâ põõššinalla uu'ccmõsân 30 persoon, âlgg lee'd plaan taarbšeei tuâimin õõut-tää'ss'sažvuõđ õõudâsviikkâm diõtt.

Õõut-tää'ss'sažvuõđ äärvvõõllmõš

Õõut-tää'ss'sažvuõđ õõudâsviikkâmõš õõlgat:

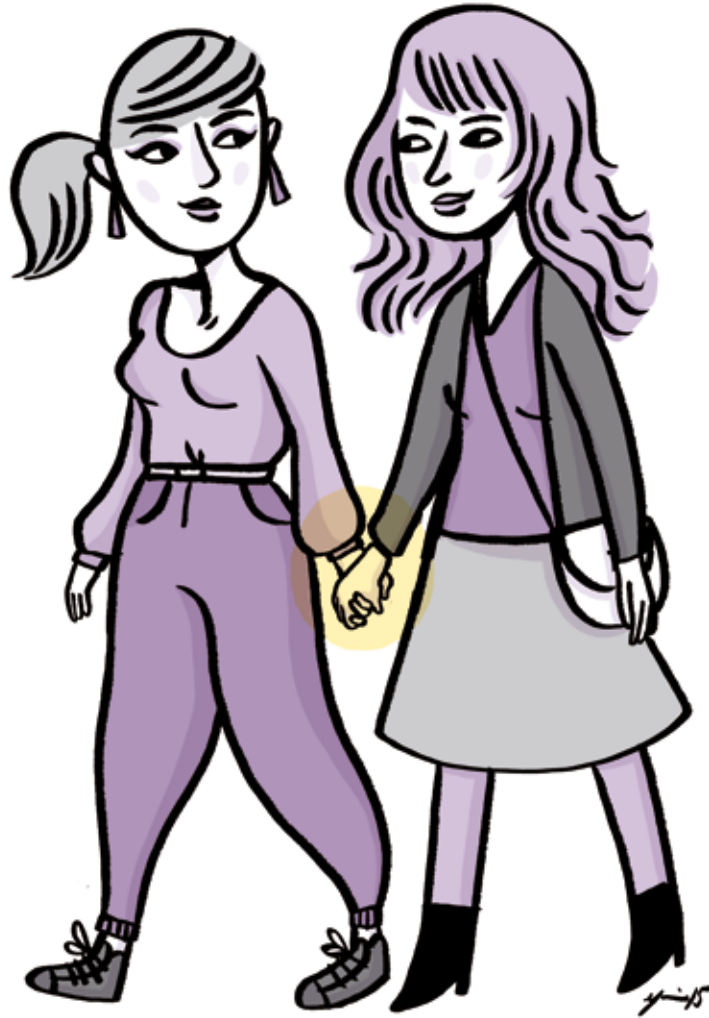
- 1 oodd äärvstõõllâd jii'jjes tuâimmjummuž jee'res narodjoouki vuei'nnemkuu'lmâst
- 2 oodd lee'd vuârrvaikkõõzzâst jee'res narodjooukin
- 3 oodd tobddâd ooudâsviikkâvuud'id
- 4 silttõs plaaneed konkreetlaid tuâimid, koin õõut-tää'ss'sažvuõđ viiggât ooudâs.

Õõut-tää'ss'sažvuõđ vuei'tet äärvstõõllâd määngin jee'-res mõõntõõllmõõžžin. Viinj jee'resnallšmin mõõntõõllmõõžžin käunn'je vuõiggâdvuõttministeria õlmstâ'ttem õõut-tää'ss'sažvuõđ a'rvvõõzz ne'ttmateriaalâst (liĳkk)

Õõut-tää'ss'sažvuõttplan

Õõut-tää'ss'sažvuõttplan lij ve'rggnee'ĳĳ, škooultõõzz jä'rjsteei le'be tuâiu'vddi tuejjeem plaan tõin konkreetlain tuâimin, koin õõut-tää'ss'sažvuõđ viiggât ooudâs tuejjummšest le'be tuâiu'vddi roolâst. Plaan vuäitt lee'd pääđ le'be vue'ss mõn-ne jee'res plaan (hâ't tää'ssârvvplan, mätt'tõsplaan, reâugsuõjjeemtuâimmjemprogramm dno.).

Õõut-tää'ss'sažvuõttplan vuâppaz, vuâ'pstõõzz da pue'r vue'jj liâ norrum yhdenvertaisuus.fi seidda

Õout-tää'ss'sažvuõttplaan siiskõõzz

Õout-tää'ss'sažvuõttplaan vuäitt ää'nned se'st oudd-meârkkan čiolgğeemtuei õout-tää's'sažvuõđ ärvvtõõlâm-mõõntõõllâmvue'jjin da tõn šõddmõõžžin, listtõõzz konkretla tuejjummšin õout-tää'ss'sažvuõđ oudâs-

viikmõ'sše di še tõn, mä'htt da måkam äi'gğtaau'lin plaan tiu'ddepiijmõõžž seu'rrjet, ärvvtõõlât da taarbi mie'ldd pei'vveet.

ÄRVVTÕOLLÂM-MATRIIS

ÕÕUT-TÄÄ"SAŽVUÕĐA'RVVÕS		ÕÕUT-TÄÄ'SS'SAŽVUÕTTPLAAN		
MÕÕNTÕOLLÂM VUE'KĶ Ouddmiârkkân:	VUÂMMŠÕÕZZ		TUÂIMM (čiõlğgeemtuejj äi'ğğtaull da vasttõõzz)	SEU'RRJUMMUŠ
	Tuâiu'vddi	Tuejjummuš		
Tuâjjlažkâ'ddkõõjjõs				
Ärvvtõõllâmsâbbar				
Ceâlkâlmkõõrv				
Projeektiseu'rrjem- teâđ				
Ä'sške'rjj-analyys				

Lââ'ssteâđ

Õõut-tää'ss'sažvuõttlää'jjest:

FINLEX (<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>)

Hallituksen esitys (HE 19/2014 ja HE 111/2014)

Työ- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö (TyVM 11/2014)

Halltõõzz čuä'jtõs (HČ 19/2014 da HČ 111/2014)

Tuâjj- da tää'ssärvv-väljjkää'dd smiõtlđõs (TuVS 11/2014)

Õõut-tää'ss'sažvuõđ oudâsviikkmõõžžâst: www.yhdenvertaisuus.fi

Čårstummž čuõ'cctem oummu lää'kkstaanâst: www.syrjinta.fi

čårstummša kâssjõõttmõõžžâst tuâjj-jie'llmest: www.tyosuolelu.fi

Sooggbeälla vuâddõõvvi čårstummšest: www.tasa-arvo.fi

čårstummšest lää'ddjânmmest: www.yhdenvertaisuus.fi/syrjinnan_seuranta/

Čårstummž vuâsttsain kampanjin: Yhdenvertaisuus.fi

Tiedustelut ja esitteen tilaukset: yhdenvertaisuus.om@om.fi

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
